

Ценностни аспекти на педагогическото ежедневие
Value Aspects of the Pedagogical Daily Round

ПОРТФОЛИОТО КАТО ОБРАЗОВАТЕЛНА ТЕХНОЛОГИЯ

Мирела Кузманова

Основно училище „Неофит Рилски“, Велинград

Резюме. В доклада се предлагат теоретични проекции за портфолиото, неговата същност и структура. Разгледани са двата вида портфолио – ученическо и професионално портфолио на учителя, и принос при подбора на съдържанието. Представя се примерен шаблон за професионално портфолио и сайт, на който е портфолиото на автора на доклада.

Keywords: portfolio, nature, structure, student, teacher

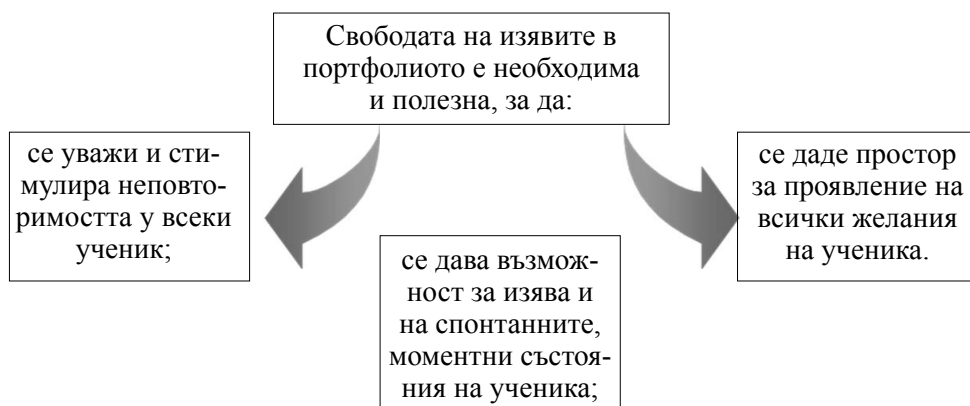
„Портфолиото е много широко разпространяваща се технология в образованието. Тя дава възможност за самопознание и намиране на оптимални начини и средства за представяне, за разкриване, показване на личностни качества, възможности, желания, стремежи. Портфолиото документира постъпките, поведението, изявите на човека.“ (Павлов, 2003).

1. Портфолио на ученика

Принос при подбор на съдържанието на портфолиото

„След като се изяснят целите на приложение на портфолиото ученици, учители и родители трябва да решат кои материали трябва да бъдат включени в него. Съдържанието варира според целта. В рамките на конкретно избраното портфолио могат да се избират множество различни материали, но подборът трябва да е продиктуван от нивото на развитие и възрастта на обучаваните; усилията, с които те могат да бъдат събрани, и информацията, която ще носят. Важно е тези материали да осигуряват балансирана картина на постиженията на учениците и да са в синхрон с поставените педагогически цели.“⁽¹⁾

Според Д. Павлов в съдържателно отношение ученическото портфолио може да отразява практически всичко, което ученикът е решил да включи. В тази насока няма и не би трябвало да има никакви ограничения.

Портфолиото е динамично оценяващо средство и е необходимо в създаването му приноса си да дадат учители, ученици и родители.¹⁾

Учителят може да документира ученическите характеристики и прогрес по много различни формални и неформални начини. Разностранный подход на събиране на информация дава по-добра и пълна картина на детското израстване и развитие от който и да е друг самостоятелен източник на информация. Учителят може да включи документи, свързани с поведението на ученика, под формата на резултати от директно наблюдение, регистриране на нивото на знания и умения и направата на сравнителни характеристики. Те могат да включват и описателни отчети за прогреса и нуждите на детето, както и бележки, направени по време на срещите с детето и неговите родители. Могат да включват и резултати от различни изпити и тестове.

Принос на:

Ученика

Ученическите материали съдържат информация, която често е трудно да се опише с думи. Тези продукти внасят в учебния процес на всяко дете уникален подход и стратегия за решаване на проблемите по пътя към постигане на заложените педагогически цели. За да се покажат знанията, уменията и заложите на всяко дете, трябва да се изберат различни задачи от дейността на ученика по време на обучението. Това могат да бъдат произведения в дву- и триизмерна форма, както и различни документални екземпляри. В допълнение ученикът може да даде още ценна информация за своето израстване чрез самооценка и анализ на резултатите.

Принос на:

Родителя

Взаимодействието със семейството е важен компонент за качествено оценяване. Информацията, която родителите дават за детето си, дава по-пълна картина за развитието на детето и неговите способности и подпомага учителя в индивидуалното оценяване и планиране на учебния процес. За получаване на информация от родителите могат да се използват различни подходи: формуляри с въпроси, коментар върху портфолиото, писмени диалогови форми учител–родител, бележки от формални и неформални разговори.

Ключови моменти в организацията

Независимо от избрания тип портфолио и това, дали учителят използва подход с интегрирано или специфично съдържание на портфолиото, подредбата на информацията трябва да бъде логична и да направи портфолиото подходящо за приложение. Учителят и ученикът трябва да работят заедно, за да създадат система на организация, която да може да се използва както от детето, така и от учителя. Събирането на информация би разширило значимостта на портфолиото и би улеснило анализирането и интерпретирането на резултатите.¹⁾

Балансиране

За да е сигурно, че данните в портфолиото включват материали за процеса и продукта, към всяко портфолио трябва да бъдат прикрепени някакъв вид профилни листове или списъци.

Датиране

Всеки материал трябва да бъде датиран, за да се гарантира последователността на работните материали. Учениците могат да запишат име и дата към всеки материал, който прилагат.

Кодиране с цветове

Дава бърз и лесен начин за съхраняване и търсене на информация. Папки или разделители с различен цвят могат да бъдат използвани, както и съответстващите им стикери.

Формуляри за анализ и самооценка

За всеки материал от портфолиото се прилага формуляр с анализиращ коментар. В него ученикът описва защо е избрал дадения материал, какво харесва в него и какво би подобрил.

Анотиране

Анотацията може да бъде коментар или анализ, добавен към даден материал, който помага да се изясни значимостта му и дава информация за контекста, в който е разработен.

Съдържание

Представява организационна схема, изработена от ученика с помощта на учителя. Трябва да съдържа списък с материалите, включени в портфолиото, и реда им. Например: съдържанието може да включва „Писане“ като категория и да включва различни типове писане като тематични области – есе, поезия, отговори на въпроси и т.н.

Формуляри за поставяне на цели

В процеса на самооценяване учениците анализират силните и слабите страни в своите материали. При поставяне на бъдещите цели обучаваните се стремят да открият областите, в които е необходимо подобрение.

Портфолиото на моите ученици е изработено от самите тях, с помощта на картон и цветна хартия. На страниците му те се представиха: име; години; град и държавата, в която живеят; семейство; хоби; мечти. Учениците сами решиха каква своя снимка да залепят. Всичко, което са написали, е подкрепено и с рисунки. Залепиха и тестове и самостоятелни работи, които те избраха. Някои от учениците написаха свои гатанки. Тъй като участваме в проект УСПЕХ и модулет ни е Туризм, отделяме време, за да говорим за опазването на природата. Решихме да рециклираме хартия, върху която учениците рисуваха и приложиха към портфолиото. С радост допълват своето портфолио и дори го разглеждат в свободното време.

2. Портфолио на учителя

„Създаването на портфолио на учителя позволява да се премине от административна система на оценяване на резултатите от педагогическата дейност към по-обективна система за отчитане на постиженията на учителите в учебната и извънучебната дейност. Портфолиото е една от формите, които се приближават до реалността и която насочва учителите към самооценяване. Портфолиото на учителя има предимство пред други документи, защото съдържа доказателства за отразените в него събития.

Повечето учители имат проблеми в преценяването какво да включат в портфолиото. Свързан с проблемите е и въпросът как най-добре да се представи материалът, съставляващ портфолиото. Учителите трябва да внимават да не превърнат портфолиото в колекция от документи. Селекцията от документи трябва да бъде смислена. Съществува възможност за организиране на е-портфолио.“⁽²⁾

Според публикация на РИО „Как да изготвим своето портфолио“⁽³⁾ при изготвянето на портфолиото всеки трябва да знае, че то ще бъде използвано от други хора – колеги, ръководство, родители и ученици. Необходимо е всеки да има предвид, че:

1. Портфолиото на учителя е доказателство докъде е успял да постигне целите си.

2. Портфолиото е неговата витрина.

3. То е колекция от материали, които представят работата на учителя, неговата философия за преподаване.

4. То може да се използва от други членове на колектива, за да покаже как се работи в дадената институция.

Има няколко въпроса, с които всеки учител трябва да се съобрази при подготовката на портфолиото.

1. В него всяко твърдение трябва да е подкрепено с доказателства или насоки къде могат да се намерят такива. Например за работа в определен проект не е достатъчно да се пише името му. Участието в състезание или конкурс не трябва да бъде само споменато. Трябва да бъде описана същността на работата.

2. Очаква се вашето портфолио да отразява това, което преподавате, и начина, по който осъвременявате преподаваната материя.

3. Портфолиото трябва да отразява професионалното развитие на учителя, който го изработва.

4. Информацията трябва да бъде добре оформена, за да може да бъде използвана от други хора.

5. Електронно портфолио е онова, което е *on-line*. Ако вашето портфолио е такова, то ще носи допълнителна полза, т.к. учениците ще научават повече за вас. Ученикът ще знае какъв е неговият учител, възможно е да се гордее с неговите постижения, възможно е да подражава на неговия успех.

5. Както всички портфолия, така и е-портфолиото също увеличава самооценката на учителя, възможността да наблюдаваш постигнатото от някого от разстояние.⁴⁾

Конкретни указания под формата на шаблон

I. Резюме

В този раздел се очаква учителят да представи себе си. Най-разпространеният е чрез разработване на стандартния модел на CV.

II. Философия на преподаване

Портфолиото е инструмент, чрез който опознавате себе си. То трябва да ви помогне да размишлявате върху своята работа, да прецените какво знаете, какво мислите, в какво вярвате. С този процес вие откривате силните си страни и се ориентирате как да продължите своето усъвършенстване. Философията на образованието не се състои в изучаване на теорията за образованието и след това прилагането ѝ в клас. Тя е използването на теорията в класната стая за развиване на собствена философия за образованието.

Следващите въпроси могат да ви помогнат при осмислянето и създаването на ваша собствена философия на преподаване:

1. Според вашите виждания, какво прави един учител добър?

2. Какво мислите за преподавателската си кариера? Възприемате ли я като призвание, мисия, работа? Тази кариера носи ли ви удовлетворение? Какви трудности срещате и как се справяте с тях?

3. Какви са вашите убеждения за преподаването и ученето?

4. Как убеждавате вашите ученици? Какво искате да постигнете сред тях и за тях?

5. Какъв вид педагогически похвати използвате сред учениците в клас?

6. Тези педагогически похвати променят ли се от клас в клас, от тема, дисциплина спрямо други теми? Променят ли се през цялата ви преподавателска кариера?

7. Има ли връзка между вашата философия за образованието и преподаването ви в клас?

8. Можете ли да дадете специфични примери от вашия учителски репертоар, които отразяват вашата философия на преподаване?

9. Можете ли да посочите списък на семинарите, дебатите, които смятате, че са допринесли за вашата философия на преподаване?

III. Отговорности на учителя/Учебна програма

Тази част от портфолиото е свързана с текущите отговорности на учителя. От вас се очаква:

- кратко описание на настоящите ви задължения;
- включване на наименованието на предметите и броя на учениците, на които преподавате;
- актуална учебна програма, учебни планове;
- работни групи, в които участвате в рамките на училището.

IV. Методи на преподаване. Стратегии

В този раздел трябва да опишете накратко стратегиите за преподаване, които включвате:

- примери за материали, които сте разработвали – диплянки, презентации, брошури, постери и др.;
- примери за дейности/семинари, които сте организирали, посетили или участвали;
- примери за иновации в стратегиите за преподаване;
- пример за това, как интегрирате информационните технологии във вашите уроци;
- информация за всяко изследване, за всяка новост, която ви е вдъхновила да промените методите си на преподаване.

V. Обратна връзка

В този раздел трябва да дадете доказателства за ефективността на преподаването ви:

1. Какви методи използвате за оценка на вашата ефективност на преподаване?
2. Имате ли доказателства, че достигате до всички ученици в клас, а не само до най-талантливите?
3. Какви инструменти използвате, за да оцените учениците?
4. Имате ли форма за обратна връзка от учениците?
5. Образци на тестове, ученически разработки, презентации.

VI. Друго

В този раздел трябва да включите всички други дейности, които по някакъв начин оказват влияние на вашата професия и качество на преподаване:

- работа в методическо обединение, синдикат;
- конференции, които сте посетили (посочване на дата заедно с официалната програма на събитието);
- материали, които сте представили по време на конференция или публикувани в списания, вестник и др.;

- доказателства от трети страни (напр. родители), даващи обратна връзка за вашата кариера на учител;
- участие в дейности, свързани с образованието, но извън институцията;
- лични изяви.

VII. Бъдещи планове

Това е важен раздел от вашето портфолио. Той показва как планирате да подобрите преподаването си в бъдеще. Трябва да включите планове в краткосрочен и дългосрочен период – например да защитите ПКС. В рамките на философията за учене през целия живот всеки индивид, независимо от професионалната област, не трябва да спира своето саморазвитие. В този раздел трябва да споделите какви проекти смятате да разработите, в какви инициативи желаете да се включите, за да подобрите уменията си за преподаване.

VIII. Самонаблюдение

Идеята на самонаблюдението е чрез представеното от вас да разберете повече за себе си като учител и обучаващ се. Самонаблюдението е начин за самооценка. В края на самоанализа трябва да сте в по-добра позиция за подобряване на своето преподаване.

Ако желаете, може да отговорите на следните въпроси:

- Коя е най-силната ви страна като учител? Защо?
- Какво най-много бихте искали да промените в своето преподаване?
- Кое е най-забележителното ви постижение?
- Какви нови стратегии на преподаване сте опитвали през последните години?
- Какво сте научили от стратегиите, които са били успешни?
- Как мотивирате изявените ученици?
- Как бихте описали отношението между вас и учениците ви?
- Как бихте описали отношението си към преподаването? Променило ли се е през последните години? По какъв начин?

IX. Приложение

Тук можете да включите всяка друга информация, която смятате, че има отношение към предоставената в портфолиото. Можете да поставите въпроси към ръководството, свързани с вашата работа, като материална база, заплащане или вътрешни конфликти (Колева, 2011).

Моето портфолио включва всички изложени по-горе аспекти. Избрала съм електронния вариант, тъй като може да се види от всички. Интегрирала съм го в моя сайт на класа. Мисля, че учителското портфолио е необходимо за учителя, за да изяви своите виждания за образованието, за да покаже своята работа, награди и квалификация. За учениците – за да ги накара да се гордеят с учителя си, и за родителите, за да изберат подходящия учител според методите му на преподаване или квалификации или просто според своите.

БЕЛЕЖКИ

1. Тодорова, С., „Структура и съдържание на портфолиото“, статия, Великотърновски университет, <http://www.uni-vt.bg/pages/6189/uplft/d25.pdf>
2. Национален център за информация и документация, „Портфолио на учителя“, София, февруари, 2011 г.
3. <http://rioblg-it.weebly.com/uploads/1/2/7/9/12799518/portfolio.pdf>.
4. <http://rioblg-it.weebly.com/uploads/1/2/7/9/12799518/portfolio.pdf>

ЛИТЕРАТУРА

- Колева, Н. (2011). *Изготвяне на портфолио*. София: Национален център за информация и документация.
- Павлов, Д. (2003). *Образователни информационни технологии. Модул трети*. София.

PORTFOLIO AS AN EDUCATIONAL TECHNOLOGY

Abstract. In this report are proposed theoretical projections of the portfolio, its nature and structure. There are examined two types of portfolio - student and professional portfolio of the teacher and the contribution to the selection of the content. It is provided a sample template for professional portfolio and a website, on which is the portfolio of the author of the report.

Mirela Kuzmanova

✉ Primary school „Neofit Rilski“
48, Bratia Mavrikovi str.
Velingrad, Bulgaria
E-mail: mira_xx@abv.bg